

<https://doi.org/10.59546/18290744-2026.1-3-135>

ՎԻՐԱԲ ՀԱՄԲԱՐԶՈՒՄՅԱՆ
ԵՊՀ իրավագիտության ֆակուլտետի
քրեական իրավունքի ամբիոնի դասախոս

VIRAB HAMBARDZUMYAN
Lecturer at Yerevan State University,
Department of Criminal Law

ВИРАБ АМБАРЦУМЯН
Преподаватель кафедры уголовного права
Ереванского государственного университета
<https://orcid.org/0009-0007-2662-1592>

ՍԱՌԸ ԶԵՆՔ ՀԱՍԿԱՑՈՒԹՅԱՆ ԻՐԱՎԱԿԱՆ ՆՇԱՆԱԿՈՒԹՅՈՒՆԸ. ԴՈԿՏՐԻՆԱԼ ԵՎ ԳՈՐԾՆԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԽՆԴԻՐՆԵՐ

THE LEGAL MEANING OF THE CONCEPT OF COLD WEAPONS: DOCTRINAL AND PRACTICAL ISSUES

ЮРИДИЧЕСКОЕ ЗНАЧЕНИЕ ПОНЯТИЯ ХОЛОДНОГО ОРУЖИЯ. ДОКТРИНАЛЬНЫЕ И ПРАКТИЧЕСКИЕ ПРОБЛЕМЫ

I. Ներածություն

«Ձենքի շրջանառության կարգավորման մասին» ՀՀ օրենքի¹ (այսուհետ նաև՝ Օրենք) 2-րդ հոդվածի 6-րդ կետի համաձայն՝ սառը զենքը կտրող, ծակող, ջարդող սարք է, որը նախատեսված է մարդու մկանային ուժի օգնությամբ անմիջական շփման դեպքում կենդանի կամ այլ նշանակետ խոցելու և վնասագերծելու համար:

Օրենքը սահմանում է նաև սառը զենքի շրջանառության վրա տարածվող սահմանափակումները: Մասնավորապես, արգելվում է որպես քաղաքացիական և ծառայողական զենք, շրջանառության մեջ մտցնել 90 մմ-ից ավելի երկարության շեղքով կամ սայրով սառը զենք, որի շեղքը կամ սայրը դուրս է գալիս բռնակից հատուկ կոճակը կամ լծակը սեղմելու միջոցով կամ ծանրության ուժի կամ արագացված շարժման ազդեցությամբ և ինքնաբերաբար ամրակցվում, բացառությամբ մշակութային արժեք ունեցող, այդ թվում՝ պատմական նշանակություն ունեցող սառը զենքի, դրանց պատճենների և կրկնօրինակների²:

Չնայած սառը զենքի բնութագրիչ հատկանիշներն ունեն հստակ օրենսդրական ամ-

¹ Տես ՀՀ օրենքը զենքի շրջանառության կարգավորման մասին: Ընդունվել է 05.10.2022թ., ուժի մեջ է մտել 28.04.2023թ., ՀՕ-368-Ն: Գործում է:

² Տես Օրենքի 7-րդ հոդվածի 1-ին մասի 12-րդ կետը:

րագրում, այդուհանդերձ, առարկայի՝ սառը զենք լինելու հանգամանքը որոշելու համար անհրաժեշտ է կատարել փորձաքննություն, որի ընթացքում փորձագետն օգտվում է վերաբերելի օրենսդրական ակտերից, որպես տեղեկատու գրականություն՝ սառը զենքի ստանդարտներից, գիտական աղբյուրներից, ինչպես նաև կիրառում համապատասխան բնագավառի հատուկ մեթոդիկա:

Օրինակ, **սառը շեղբավոր զենքի**³, այդ թվում՝ ընդհանուր նշանակության որսորդական դանակների, որսորդական դաշույնների, գոյատևման դանակների տեխնիկական բնութագրերին ներկայացվող **քրեագիտական պահանջները** սահմանված են ՀՀ Կառավարության N 429-Ն որոշմամբ⁴ (այսուհետ նաև՝ Որոշում):

Որոշման համաձայն՝

«25. Սառը շեղբավոր (...) զենքի կոնկրետ նմուշները պետք է՝

1) նախատեսված լինեն մարդու կյանքին և առողջությանը ծանր մարմնական վնասվածք հասցնելու, կենդանիներին խոցելու և դրանց հարձակումից պաշտպանվելու համար.

2) իրենց կառուցվածքով և անհատական հատկանիշներով պիտանի լինեն նշանակելու խոցելու համար» (...):

Սառը շեղբավոր զենքերի կառուցվածքային առանձնահատկությունները, տեխնիկական բնութագրերը⁵, մակնշումը և փորձարկման մեթոդները սահմանված են առանձին **ստանդարտներով** (ԳՕՍ):

Որոշման համաձայն՝

«(...) 37. Որսորդական դանակների կառուցվածքային առանձնահատկությունները, տեխնիկական բնութագրերը, մակնշումը և փորձարկման մեթոդները պետք է համապատասխանեն ԳՕՍ Ռ 51500-99 «Դանակներ և դաշույններ որսորդական. Ընդհանուր տեխնիկական պայմաններ» ստանդարտին:

(...)

41. Որսորդական դաշույնների կառուցվածքային առանձնահատկությունները, տեխնիկական բնութագրերը, մակնշումը և փորձարկման մեթոդները պետք է համապատասխանեն ԳՕՍ Ռ 51500-99 «Դանակներ և դաշույններ որսորդական. Ընդհանուր տեխնիկական պայմաններ» ստանդարտին:

(...)

45. Գոյատևման դանակների կառուցվածքային առանձնահատկությունները, տեխնիկական բնութագրերը, մակնշումը և փորձարկման մեթոդները պետք է համապատասխանեն ԳՕՍ Ռ 51548-2000 «Դանակներ գոյատևման. Ընդհանուր տեխնիկական պայմաններ» ստանդարտին»:

Ինչպես նկատում ենք, սառը զենքերի քննության քրեագիտական մեթոդիկան, ելնելով

³ Հարկ է նշել, որ առանձին ստանդարտներով սահմանվում են նաև սառը շեղբավոր զենք չհամարվող՝ սառը և նետողական զենքին նմանվող հուշանվերային ու գեղազարդային իրերի, առարկաների, որսորդական հանդերձանքի մաս կազմող և արդյունաբերական ու սպորտային որսի (այդ թվում՝ ստորջրյա), ինչպես նաև կենցաղային կարիքների համար (տնային կենդանիներին մորթագերծելու և մասնատելու) նախատեսված հատուկ նշանակության որսորդական դանակների, զբոսաշրջային հանդերձանքի մաս կազմող և արշավների, սպորտային տուրիզմով, ալպինիզմով զբաղվելու և կենցաղում օգտագործելու համար նախատեսված զբոսաշրջային դանակների կառուցվածքային առանձնահատկություններին, տեխնիկական բնութագրերին, մակնշմանը, փաթեթավորմանը ներկայացվող պահանջները և վերահսկման մեթոդները:

⁴ Տե՛ս ՀՀ կառավարության «Քաղաքացիական, ծառայողական զենքի և ռազմաթերթի քրեագիտական պահանջները հաստատելու մասին» 2021 թվականի ապրիլի 1-ի N 429-Ն որոշումը:

⁵ Տե՛ս նաև ՀՀ կառավարության «Քաղաքացիական և ծառայողական զենքի ու դրա փամփուշտների տեխնիկական կանոնակարգը հաստատելու մասին» 2005 թվականի ապրիլի 21-ի N 605-Ն որոշումը:

համապատասխան ստանդարտներից, ներառում է **գործարանային արտադրության** սառը շեղբավոր զենքի նկարագրությունը և բնութագիրը: Նշված ստանդարտներում յուրաքանչյուր տեսակի համար սահմանվում են տարբեր պահանջներ, որոնք վերաբերում են սառը շեղբավոր զենքի շեղբի լայնությանը, երկարությանը, հաստությանը, սայրին և այլն:

Այս համատեքստում հարկ է նշել, որ քրեագետ-փորձագետների շրջանում իրականացված հարցումները ցույց են տվել, որ վերջիններս խուսափում են **ինքնաշեն դանակը** դասել սառը զենքերի շարքին՝ դրա համար համապատասխան ստանդարտների բացակայության պատճառով⁶: Բացի դրանից՝ արդի ժամանակներում աճում է արտաքին տեսքով և կառուցվածքով սառը զենքին նմանվող դանակների և այլ առարկաների արտադրությունը, որոնց տեխնիկական բնութագրերը սառը զենքի համար սահմանված տեխնիկական բնութագրերից կարող են տարբերվել ընդամենը մեկ չափանիշով, օրինակ՝ շեղբի հաստությունը կարող է լինել ավելի փոքր: Այդպիսի դանակների (առարկանների) հասանելիությունը, որոնք հաճախ նաև իրենց վնասաբեր ազդեցությամբ գերազանցում են սառը զենքին, հնարավորություն է տալիս քաղաքացիներին շրջանցել քրեաիրավական արգելքը, ազատորեն կրել դրանք և օգտագործել հանցագործություններ կատարելու նպատակով: Ընդ որում, այս ոլորտում կատարված հետազոտությունները ցույց են տվել, որ կենցաղային իրերի, մասնավորապես, խոհանոցային դանակների գործադրմամբ անձի կյանքի կամ առողջության դեմ ուղղված հանցագործությունների թվը զգալիորեն գերազանցում է սառը զենքի կիրառմամբ կատարված հանցագործությունների թվին⁷: Ըստ առկա տվյալների՝ ՀՀ-ում նույնպես բազմաթիվ են դեպքերը, երբ որպես սպանության կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու գործիք կիրառվել են սառը զենք չհանդիսացող դանակներ, այդ թվում՝ տնտեսակենցաղային նշանակության⁸:

Հարկ է նշել, որ սառը զենքերի կառուցվածքային առանձնահատկություններին և տեխնիկական բնութագրերին ներկայացվող պահանջները բազմաթիվ խնդիրներ են առաջացնում նաև նշված առարկաների փորձաքննության ընթացքում: Դեռևս 2001 թվականին ոլորտի հետազոտողներ Ս. Ա. Վախրուշևը և Ս. Ա. Գոնտարը արձանագրեցին, որ առկա է ճգնաժամ դանակների՝ որպես «սառը զենք» կամ «կենցաղային նշանակության արտադրանք» քրեագիտական սերտիֆիկացման գործընթացում: Ըստ նրանց՝ հստակ չափանիշների բացակայության, ինչպես նաև առարկայի էությունն իրականում չարտացոլող արհեստական ստանդարտների (օրինակ՝ սայրի թեքության աստիճանը, վնասակար հատկությունների բավարարությունը և այլն) կիրառման հետևանքով անորոշ են սահմանները սառը զենք համարվող և այդպիսին չհամարվող դանակների միջև⁹: Բանն այն է, որ մի կողմից՝ սառը զենքի այս կամ այն տեսակի բնութագրիչ հատկանիշները խիստ բազմազան են, իսկ մյուս կողմից՝ դրանք մոտ են տնտեսակենցաղային նշանակության առարկաների հատկանիշներին: Այս պայմաններում հաճախ դժվար է տարբերակել սառը զենքը տնտեսակենցաղային նշանակության առարկաներից, իսկ որոշ դեպքերում՝ սառը զենքի մեկ տեսակը մյուսից:

⁶ Տե՛ս *Казанцев С.Я., Мазуренко П.Н.*, Проблемы экспертизы холодного оружия // Традиции криминалистических школ Казанского университета и современные тенденции противодействия преступности / Материалы Всероссийской научно-практической конференции (г. Казань, 29-30 ноября 2007 г.) – Казань: Изд-во Казанск. гос. ун-та, 2008. – էջ 249:

⁷ Տե՛ս *Певницкий С.Г.*, Некоторые вопросы, возникающие при производстве по делам, связанным с коллекционированием антикварного оружия // Адвокатская практика. 2005. № 1:

⁸ Տե՛ս Վ. Համբարձումյան, «Չենքի ապօրինի շրջանառության քրեաիրավական արգելքը սահմանող օրենսդրության սոցիալական հիմնավորվածությունը», Բանբեր Արդարադատության ակադեմիայի, 2025, № 1(14), էջ 109:

⁹ Տե՛ս *Вахрушев С.А., Гонтарь С.А.*, Ножи – холодное оружие или универсальный инструмент (уголовно-правовой и криминалистический анализ) // Закон и право. – 2001.-№8, էջեր 13-23:

Այս առումով հարկ է նշել, որ սույն հետազոտության շրջանակում մեր կողմից ՀՀ ԱՆ «ՀՀ փորձագիտական կենտրոն» ՊՈԱԿ-ին հասցեագրված հարցմանն ի պատասխան՝ ստացվել է տեղեկատվություն այն մասին, որ ՀՀ ԱՆ Փորձագիտական Կենտրոն ՊՈԱԿ-ի հետքաբանական փորձաքննությունների բաժնում 2022 թվականի հունվարի մեկից մինչև 2025 թվականի հոկտեմբերի 30-ն ընկած ժամանակահատվածում առարկայի սառը զենք հանդիսանալու հանգամանքը պարզելու նպատակով իրականացվել է ընդհանուր 190 փորձաքննություն և հետազոտված օբյեկտներից սառը զենք է հանդիսացել ընդամենը 95-ը կամ 50%-ը:

Ամփոփելով՝ հարկ է արձանագրել, որ **սառը զենքերի հետազոտության մեթոդիկան չունի գիտական և իրավական արժեք**: Համապատասխան ստանդարտներում սառը զենքի համար սահմանված կառուցվածքային տարբերակիչ հատկանիշները (շեղքի երկարություն, շեղքի հաստություն, բռնակի ձև, մետաղի կարծրություն) հնացած են և արհեստական՝ զենքերը կենցաղային նշանակության կամ հանրորեն վտանգավոր այլ առարկաներից տարբերակելու համար: Անձի կյանքի և առողջության համար սպառնալիքի տեսանկյունից դրանք էական նշանակություն չունեն և որևէ քրեագիտական չափանիշ ինքնին չի կարող որոշել առարկայի իրական հանրային վտանգավորությունը: Հարկ է նշել, որ համանման դիրքորոշում ունեն նաև ոլորտի այլ հետազոտողներ¹⁰:

Հիմնական հետազոտություն

II. Արտասահմանյան երկրների փորձը

Քննարկվող հարցի առնչությամբ բավականին ուշագրավ է արտասահմանյան երկրների փորձը: Մասնավորապես, սույն թեմայի շրջանակում մեր կողմից իրականացրած ուսումնասիրության արդյունքում պարզվեց, որ արտասահմանյան մի շարք երկրների օրենսդրությանն ընդհանրապես խորթ է «սառը զենք» հասկացությունը, և այդ երկրներում ապօրինի շրջանառության առարկա են հանդիսանում դանակը (շեղքավոր այլ առարկաները), ինչպես նաև անձին մարմնական վնասվածք պատճառելու կամ շարքից հանելու համար պատրաստված կամ հարմարեցված այլ առարկաները (հանրավտանգ առարկաներ):

Այսպես՝ **Ֆինլանդիայի քրեական օրենսգրքով** քրեական պատասխանատվություն է նախատեսված անձի կողմից հասարակական վայրում «Հասարակական կարգի մասին» օրենքի 9-րդ հոդվածի պահանջների խախտմամբ՝ իր մոտ կամ հասարակական վայրում գտնվող տրանսպորտային միջոցում **վտանգավոր առարկա** կրելու համար¹¹:

Ֆինլանդիայի «Հասարակական կարգի մասին» օրենքով արգելվում է հանրային վայրում այնպիսի առարկաներ կամ նյութեր կրելը, որոնք նախատեսված են կամ հարմար են այլ անձանց առողջությանը ծանր վնաս պատճառելու համար՝

1) սուր զենքեր, կտրված ապակի և այլ նմանատիպ առարկաներ, որոնք հարմար են կտրելու կամ ծակելու համար,

2) մահակներ, շղթաներ, աղեղներ, մետաղալարեր, լարեր, բեյսբոլի մահակներ և այլ նմանատիպ առարկաներ, որոնք հարմար են հարվածներ հասցնելու համար,

3) նետեր, մետաղական գնդակներ և այլ նմանատիպ առարկաներ, որոնք հարմար են

¹⁰ *Звягин В.А.*, О декриминализации изготовления и сбыта холодного оружия // Журнал российского права. – 2015. – №3, հասանելի է հետևյալ հղմամբ՝ <https://cyberleninka.ru/article/n/o-dekriminalizatsii-izgotovleniya-i-sbyta-holodnogo-oruzhiya/viewer>:

¹¹ Տես Ֆինլանդիայի քրեական օրենսգրքը, գլուխ 41, հոդված 5, հասանելի է հետևյալ հղմամբ՝ https://www.unodc.org/cld/uploads/res/document/fin/the-criminal-code-of-finland_html/Criminal_code_of_Finland.pdf?utm_source=chatgpt.com (վերջին մուտք՝ 26.11.2025 թ.):

նետելու համար,

4) քայքայող նյութեր, ինչպես նաև այլ նյութեր, որոնք հարմար են անձին ծանր մարմնական վնաս պատճառելու կամ ժամանակավորապես կաթվածահար անելու համար,

5) օդաճնշիչ, զսպանակային մեխանիզմով գործող զենքեր, աղեղներ, նետողական զենքեր, ինչպես նաև այլ նմանատիպ առարկաներ, որոնք հարմար են կրակելու համար,

6) լազերներ, որոնք վտանգ են ներկայացնում մարդու առողջության համար:

Միևնույն ժամանակ, նույն հոդվածում ամրագրված է, որ հիշյալ պահանջները չեն տարածվում այն առարկաների և նյութերի վրա, որոնք անձը կրում է աշխատանքային հանձնարարության կատարումն ապահովելու կամ այլ իրավաչափ նպատակով¹²:

Նորվեգիայի քրեական օրենսգրքով քրեական պատասխանատվություն է նախատեսված հանրային վայրում **դանակ** կամ **համանման այլ սուր գործիք, որը** կարող է օգտագործվել անձի նկատմամբ ֆիզիկական բռնություն գործադրելու նպատակով, կրելու համար:

Տվյալ դեպքում ևս նախատեսված արգելքը չի տարածվում այն դանակների կամ գործիքների վրա, որոնք անձը օգտագործում կամ կրում է աշխատանքի, բնության գրկում հանգստի կամ այլ իրավաչափ նպատակով¹³:

Անգլիայում քրեական պատասխանատվություն է նախատեսված առանց իրավաչափ նպատակի կամ օրենքով տրված լիազորության հանրային վայրում շեղբավոր կամ սուր ծայր ունեցող առարկա կրելու համար:

Նշված հանցագործության առարկա են հանդիսանում բոլոր **դանակները և շեղբավոր այլ առարկաները**՝ բացառությամբ փոքր շեղբով ծալովի դանակի (շեղբը՝ ոչ ավելի քան երեք դյույմ¹⁴): «Հանրային վայր» հասկացությունը տվյալ դեպքում ներառում է ցանկացած տարածք, որին հասարակությունն ունի հասանելիություն: Դա կարող է ներառել նաև մասնավոր տրանսպորտային միջոցը, եթե այն գտնվում է հանրային տարածքում:

Անձը ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության նշված արարքը կատարելու համար, եթե կարողանում է ապացուցել, որ շեղբավոր առարկան պահել է աշխատանքի կամ կրոնական նպատակներով կամ այն կազմում է ազգային հագուստի մաս: Բացի դրանից՝ անձը ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության նշված արարքը կատարելու համար, եթե ապացուցում է, որ ունեցել է տվյալ առարկան իր մոտ պահելու հիմնավոր պատճառ կամ օրինական հիմք: Միևնույն ժամանակ, հարկ է նկատել, որ անգլիական օրենսդրությունը չի բացահայտում այն դեպքերը, որոնք կարող են դիտարկվել հիշյալ առարկաները կրելու հիմնավոր պատճառ¹⁵:

Իռլանդիայի օրենսդրությամբ քրեական պատասխանատվություն է նախատեսված հանրային վայրում **դանակ** կամ **շեղբավոր** կամ **սուր ծայր ունեցող այլ առարկա** կրելու համար: Այստեղ նույնպես անձը կարող է ազատվել քրեական պատասխանատվությունից, եթե ապացուցում է, որ ունեցել է վերը նշված առարկաներն իր մոտ պահելու հիմնավոր պատճառ

¹² Տե՛ս «Հասարակական կարգի մասին» Ֆինլանդիայի օրենքը, գլուխ 3, հոդված 10, հասանելի է հետևյալ հղմամբ՝ <https://www.finlex.fi/api/media/statute-foreign-language-translation/688459/mainPdf/main.pdf?timestamp=2003-06-26T21%3A00%3A00.000Z> (վերջին մուտք՝ 26.11.2025 թ.):

¹³ Տե՛ս Նորվեգիայի քրեական օրենսգրքը, հոդված 189, հասանելի է հետևյալ հղմամբ՝ https://www.unodc.org/uploads/icsant/documents/Legislation/Norway/The_Penal_Code_-_Lovdata.pdf?utm_source=chatgpt.com (վերջին մուտք՝ 26.11.2025 թ.):

¹⁴ Հավասար է 7.62 սանտիմետրի:

¹⁵ Տե՛ս William Downs, Knives, offensive weapons and serious violence, The House of Commons Library, 14 October 2025, հասանելի է հետևյալ հղմամբ՝ <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SN00330/SN00330.pdf> (վերջին մուտք՝ 26.11.2025 թ.):

կամ օրինական հիմք: Այդպիսի հիմք կարող է հանդիսանալ նաև հիշյալ առարկաների կրումը աշխատանքում օգտագործելու կամ հանգստի նպատակով:

Իռլանդիայի օրենսդրությամբ քրեական պատասխանատվություն է նախատեսված նաև հանրային վայրում առանց հիմնավոր պատճառի կամ օրինական հիմքի **ծալովի դանակ կամ մարդուն մարմնական վնասվածք պատճառելու կամ շարքից հանելու համար պատրաստված կամ հարմարեցված այլ առարկա** կրելու համար:

Իռլանդական օրենսդրությամբ ևս բացահայտված է «հանրային վայր» հասկացության բովանդակությունը: Մասնավորապես, հանրային վայր է համարվում ցանկացած ավտոմայրուղի, ինչպես նաև այն բոլոր շենքերը կամ վայրերը, որտեղ տվյալ պահին հանրությունն ունի կամ կարող է ունենալ իրավունք մուտք գործել՝ անկախ նրանից՝ վճարովի է մուտքը, թե ոչ: «Հանրային վայր» հասկացությունը ներառում է նաև ակումբային տարածքները, ինչպես նաև ցանկացած գնացք, նաև կամ անձանց փոխադրման համար վճարովի հիմունքներով օգտագործվող տրանսպորտային միջոց¹⁶:

Գանիայի օրենսդրությամբ արգելվում է հանրային վայրերում, կրթական հաստատություններում, երիտասարդական ակումբներում, ժամանցի կամ նմանատիպ այլ վայրերում կրել կամ պահել **դանակներ կամ շեղբավոր զենքեր** կամ **նմանատիպ այլ առարկաներ**¹⁷, բացառությամբ այն դեպքերի, երբ դա իրականացվում մասնագիտական գործունեության շրջանակում կամ նախատեսված է որսի, ձկնորսության, սպորտային գործունեության համար կամ ընդունելի և իրավաչափ այլ նպատակով¹⁷:

Նոր Զելանդիայի օրենսդրությամբ քրեական պատասխանատվություն է նախատեսված հանրային վայրում առանց հիմնավոր պատճառի **դանակ** կրելու համար¹⁸:

Գերմանիայի օրենսդրությամբ, ի թիվս այլնի, արգելվում է կրել **կտրող-ծակող զենք** կամ **կտրող-ծակող շեղբով դանակներ**, որոնք կարող են ամրակցվել մեկ ձեռքով (մեկ ձեռքով ամրակցվող դանակներ) կամ ամրակցված դանակներ, որոնց շեղբի երկարությունը 12 սմ-ից ավելի է¹⁹:

Գերմանական օրենսդրությամբ կտրող-ծակող զենք է համարվում՝ կտրող, ծակող, խոցող, հարվածող, նետվող սարքը, որը նախատեսված է մարդու մկանային ուժի օգնությամբ մարմնական վնասված պատճառելու համար²⁰:

Կարծում ենք՝ քննարկվող թեմայի համատեքստում գիտագործնական հետաքրքրություն է ներկայացնում նաև զենք հասկացության բովանդակության բացահայտումը:

«Ձենքի շրջանառության կարգավորման մասին» ՀՀ օրենքի 2-րդ հոդվածի 1-ին մասի 2-րդ կետում «զենք» հասկացությունը սահմանվում է որպես՝ սարք կամ առարկա, որը նախատեսված է կենդանի կամ այլ նշանակետ խոցելու, վնասազերծելու կամ ազդանշան արձակելու համար: Միևնույն ժամանակ, ըստ օրենքի՝ զենք չեն համարվում **արտաքին տեսքով կամ կառուցվածքով զենքին նմանվող առարկաները, սարքերը կամ գործիքները, որոնք ունեն**

¹⁶ Տե՛ս «Ձենքերի և վտանգավոր առարկաների մասին» Իռլանդիայի օրենքը, բաժին 3, հոդված 9, հասանելի է հետևյալ հղմամբ՝ <https://www.irishstatutebook.ie/eli/1990/act/12/enacted/en/print#sec9> (վերջին մուտք՝ 26.11.2025 թ.):

¹⁷ Տե՛ս «Դանակների և շեղբավոր զենքերի մասին» Գանիայի օրենքը (Knivloven), §1, հասանելի է հետևյալ հղմամբ՝ <https://dansklove.dk/knivloven> (վերջին մուտք՝ 26.11.2025 թ.):

¹⁸ Տե՛ս «Ընդհանուր բնույթի հանցագործությունների մասին» Նոր Զելանդիայի օրենքը, 1981 թ., հոդված 13a, հասանելի է հետևյալ հղմամբ՝ <https://www.legislation.govt.nz/act/public/1981/0113/latest/whole.html#DLM53545> (վերջին մուտք՝ 26.11.2025 թ.):

¹⁹ «Ձենքի մասին» Գերմանիայի օրենքը (WaffG), հոդված 42a, հասանելի է հետևյալ հղմամբ՝ https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_waffg/englisch_waffg.html (վերջին մուտք՝ 26.11.2025 թ.):

²⁰ Տե՛ս նույն տեղում, գլուխ 2, մաս 1, կետ 1.1:

արտադրական, կենցաղային, տնտեսական, ուսումնական, մշակութային և դեկորատիվ նշանակություն:

Հարկ է նկատել, որ հիշյալ երկրներում հնարավոր չէ գտնել «զենք» հասկացության միասնական սահմանում: Այդ երկրներում հրազենի (բաղկացուցիչ մասերի, ռազմամթերք) և դանակների (հանրավտանգ այլ առարկաների) շրջանառության կարգավորումն հիմնականում իրականացվում է տարբեր իրավական ակտերով, որտեղ համապատասխանաբար առանձին բացահայտվում է այդ հասկացությունների բովանդակությունը:

Այս առումով թերևս բացառություն է կազմում գերմանական օրենսդրությունը, որտեղ սահմանված է «զենք» հասկացությունը, որը, ի թիվս այլնի, ներառում է նաև առարկաները, որոնք իրենց բնույթով նախատեսված են մարդու հարձակողական կամ պաշտպանական կարողությունը վերացնելու կամ էականորեն նվազեցնելու համար, ներառյալ՝ կտրող և ծակող (հարվածող) զենքերը կամ առարկաները, որոնք իրենց բնութագրի, գործողության մեխանիզմի կամ կիրառման եղանակի շնորհիվ ունակ են նվազեցնել կամ չեզոքացնել մարդու հարձակվելու կամ պաշտպանվելու կարողությունը՝ **նույնիսկ եթե դրանք սկզբնապես նախատեսված չեն եղել այդ նպատակի համար**²¹:

Ամփոփելով վերոշարադրյալը՝ հնարավոր է առանձնացնել քննարկվող հարցի առնչությամբ վերը նշված երկրների օրենսդրությանը բնորոշ հետևյալ հիմնական հատկանիշները՝

➤ Հիշյալ երկրների օրենսդրությանը խորթ է «սառը զենք» հասկացությունը: Այդ երկրներում ապօրինի շրջանառության առարկա են հանդիսանում դանակը (շեղբավոր այլ առարկաները), անձին մարմնական վնասվածք պատճառելու կամ շարքից հանելու համար պատրաստված կամ հարմարեցված այլ առարկաները (հանրավտանգ առարկաներ):

➤ Քրեական պատասխանատվություն է նախատեսված հիշյալ առարկաները հասարակական/հանրային վայրում կրելու համար:

➤ Օրենսդրությունը հիմնականում բացահայտում է «հասարակական/հանրային վայր» հասկացության բովանդակությունը:

➤ Անձը ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության հիշյալ առարկաները հասարակական (հանրային) վայրում կրելու համար, եթե դա պայմանավորված է աշխատանքային (ծառայողական, մասնագիտական) պարտականությունները կատարելու անհրաժեշտությամբ կամ ունեցել է այդ առարկաներն իր մոտ պահելու հիմնավոր պատճառ կամ օրինական հիմք:

➤ Այդ առարկաները հասարակական վայրում իր մոտ պահելու համար հիմնավոր պատճառի կամ օրինական հիմքի ապացուցման պարտականությունը կրում է այն անձը, ում մոտ դրանք գտնվում են:

Ամփոփելով՝ հարկ է արձանագրել, որ արտասահմանյան երկրների փորձն առավել համահունչ է ժամանակակից միտումներին և մարտահրավերներին: Կարծում ենք՝ հիշյալ երկրներում առկա իրավակարգավորումների հաջող տեղայնացումը և ներդրումը ներպետական օրենսդրության մեջ հնարավորություն կտա չեզոքացնել վերը արձանագրված մտահոգություններն ու ռիսկերը:

Հիմք ընդունելով վերը նշվածը՝ առաջարկում ենք ապաքրեականացնել սառը զենք կրելը, ինչպես նաև «Ձենքի շրջանառության կարգավորման մասին» ՀՀ օրենքից դուրս բերել սառը զենքի վերաբերյալ առկա իրավակարգավորումները: Միևնույն ժամանակ, առաջարկում ենք

²¹ Տե՛ս «Ձենքի մասին» Գերմանիայի օրենքը (WaffG), հոդված 1, հասանելի է հետևյալ հղմամբ՝ https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_waffg/englisch_waffg.html (վերջին մուտք՝ 08.12.2025 թ.):

ՀՀ քրեական օրենսգրքի 35-րդ գլխում նախատեսել հետևյալ բովանդակությամբ նոր հանցակազմ՝

«Հոդված 334.1. Դանակ կամ հանրավարանգ այլ առարկա կրելը

1. Հանրային վայրում դանակ (բացառությամբ մինչև 60 մմ երկարության շեղքով կամ սայրով ծալովի դանակի), կռիվազենք, լախիտ, մահակ կամ կտրող, ծակող, հարվածող, ջարդող այլ առարկա կրելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապարիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապարիկից երեսնապարիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի իմաստով՝ հանրային է համարվում ցանկացած վայր, որտեղ տվյալ պահին հանրությունն ունի կամ կարող է ունենալ ազատորեն մուտք գործելու իրավունք, ներառյալ փողոցները, տրանսպորտային միջոցների կայանատեղիները, օդանավակայանները, շուկաները, պուրակները, այգիները, կինոթատրոնները, ցուցասրահները, մարզադաշտերը, ուսումնական հաստատությունները, հասարակական տրանսպորտը և հասարակական սննդի սպասարկման վայրերը:

4. Անձը ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության սույն հոդվածով նախատեսված հանցագործության համար, եթե սույն հոդվածի 1-ին մասով սահմանված առարկաների կրումը պայմանավորված է եղել աշխատանքային (ծառայողական, մասնագիտական) պարտականությունները կատարելու անհրաժեշտությամբ կամ ունեցել է այդ առարկաներն իր մոտ պահելու իրավաչափ նպատակ կամ օրինական հիմք: Նշված առարկաների կրումն ինքնապաշտպանության նպատակով արգելվում է»:

Իրավաչափ կարող է համարվել, օրինակ, նշված առարկաների կրումը սպորտի, որսի, ձկնորսության նպատակով՝ դրանց կազմակերպման վայրերում: Ընդ որում, հիմք ընդունելով փաստերի իրավական կանխավարկածը²² յուրաքանչյուր դեպքում հասարակական վայրում այդ առարկաներն իր մոտ պահելու իրավաչափ նպատակի կամ օրինական հիմքի ապացուցման պարտականությունը պետք կրի այն անձը, ում մոտ դրանք հայտնաբերվել են: Օրինակ, երբ անձը խոհանոցային դանակով կամ այլ կտրող-ծակող առարկայով շրջում է փողոցով, ապա իրավասու մարմնի կողմից այդ փաստը հայտնաբերելու դեպքում՝ անձը պետք է ներկայացնի ողջամիտ բացատրություն նշված առարկան իր մոտ պահելու իրավաչափ նպատակի վերաբերյալ:

Միաժամանակ, հարկ է նշել, որ առարկայի՝ դանակ կամ կտրող, ծակող, հարվածող, ջարդող առարկա կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար պատրաստված կամ հարմարեցված այլ առարկա լինելու հանգամանքը քրեական վարույթով կարող է գնահա-

²² Եթե քրեական վարույթի ընթացքում հակառակը չի ապացուցվում, ապա ապացուցված են համարվում՝ փաստը, որը մեղադրյալին հայտնի է կամ պետք է հայտնի լիներ՝ որպես նրա **բացառիկ իրազեկության հանգամանք**: Տես ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 106-րդ հոդվածի 1-ին մասի 4-րդ կետ:

տել վարույթն իրականացնող մարմինը: Այս հանգամանքը կբացառի յուրաքանչյուր դեպքով փորձաքննություն նշանակելու անհրաժեշտությունը²³, որն էլ իր հերթին կհանգեցնի քրեադատավարական ռեսուրսի խնայմանը և կնպաստի քրեական վարույթը ողջամիտ ժամկետում ավարտելուն:

Հարկ է անդրադառնալ նաև այն հարցին, որ *կտրող, ծակող, հարվածող, ջարդող առարկա* գնահատողական հասկացությունների օրենսդրական մակարդակում կիրառման առաջարկն առաջին հայացքից կարող է որոշակի տարակուսանք առաջացնել: Այդուհանդերձ, հարկ է նկատել, որ համաբնույթ հասկացությունների կիրառումն ինքնին խորթ չէ ՀՀ քրեական օրենսդրությանը: Օրինակ՝ ՀՀ քրեական օրենսգրքի 512-րդ հոդվածով քրեական պատասխանատվություն է նախատեսված ձեռքակալվածներին կամ կալանավորվածներին պահելու վայրում կամ քրեակատարողական հիմնարկում պահվող անձի կողմից զենք, **կտրող-ծակող կամ կյանքից զրկելու կամ առողջությանը վնաս պատճառելու համար այլ գործիք, նյութ** կամ **առարկա** պատրաստելու, ձեռք բերելու, պահելու, կրելու, իրացնելու կամ այդ անձին այդպիսի առարկա փոխանցելու համար:

III. Հանցանքը որպես զենք օգտագործվող առարկայի գործադրմամբ կատարելը

Սույն թեմայի շրջանակում առանձին տեսագործական հետաքրքրություն է ներկայացնում նաև Ֆրանսիայի և Շվեյցարիայի ներպետական օրենսդրությամբ նախատեսված իրավակարգավորումների վերլուծությունը:

Այսպես՝ **Ֆրանսիայի քրեական օրենսդրությամբ** զենքի գործադրումը կամ դրա գործադրման սպառնալիքը համարվում է քրեական օրենսգրքով նախատեսված հանցակազմերի ծանրացնող հանգամանք: Միաժամանակ, Ֆրանսիայի քրեական օրենսգրքը սահմանում է «զենք» հասկացությունը, այն բնորոշելով որպես ցանկացած առարկա, որը նախատեսված է մարդուն սպանելու կամ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար²⁴:

Ֆրանսիայի քրեական օրենսգրքում զենք է համարվում նաև մարդու համար վտանգավոր ցանկացած այլ առարկա, եթե հանցավորն այն օգտագործել կամ նախատեսել է օգտագործել սպանելու, մարմնական վնաս պատճառելու կամ սպառնալու համար:

Այստեղ զենքին է հավասարեցվում նաև ցանկացած այլ առարկա, որը օգտագործվել է սպանելու, մարմնական վնաս պատճառելու կամ սպառնալու համար և իր արտաքին տեսքով բավականաչափ նման է զենքին և կարող է շփոթության պատճառ դառնալ: Ուշագրավ է այն, որ **Ֆրանսիական օրենսդրությունն ընդհուպ զենք է համարում կենդանուն, եթե այն օգտագործվել է սպանելու, մարմնական վնաս պատճառելու կամ անձին սպառնալու համար**²⁵:

Հարկ է նշել, որ Ֆրանսիայում զենքի շրջանառությունը կանոնակարգվում է առանձին իրավական ակտով, որտեղ զենքերը դասակարգվում են 4 խմբի՝ յուրաքանչյուր խմբի համար սահմանելով զենքերի առանձին ցանկ²⁶:

Շվեյցարիայի քրեական օրենսգրքով նախատեսված հանցակազմերի որակյալ հատկա-

²³ Կարծում ենք՝ փորձաքննություն նշանակելու անհրաժեշտությունը կարող է առաջանալ միայն դեպքում, երբ վարույթն իրականացնող մարմինը կունենա առերևույթ կասկածներ նշված առարկաների պիտանելիության վերաբերյալ (նյութի կարծրություն և այլն):

²⁴ Տե՛ս Ֆրանսիայի քրեական օրենսգրքը, հոդված 132-75, հասանելի է հետևյալ հղմամբ՝ https://www.equalrightstrust.org/ertdocumentbank/french_penal_code_33.pdf (վերջին մուտք՝ 10.12.2025 թ.):

²⁵ Տե՛ս նույն տեղում:

²⁶ Տե՛ս Ֆրանսիայի «Ներքին անվտանգության» օրենսգրքը (Code de la sécurité intérieure (CSI)), հասանելի է հետևյալ հղմամբ՝ https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000025503132/ (վերջին մուտք՝ 10.12.2025 թ.):

նիշ է համարվում զենք կամ **այլ վտանգավոր առարկա** գործադրելու հանգամանքը²⁷:

Վտանգավոր առարկա հասկացության բովանդակությունը բացահայտված է Շվեյցարիայի «Ջենքի մասին» օրենքում, որի համաձայն՝ վտանգավոր առարկա են հանդիսանում գործիքները, կենցաղային սարքավորումները և սպորտային պարագաները, որոնք կարող են օգտագործվել անձին վնաս պատճառելու համար²⁸: Միևնույն ժամանակ, ըստ նշված օրենքի՝ գրպանի դանակները, ինչպիսիք են շվեյցարական բանակի գրպանի դանակը (Swiss Army Pocket Knife)²⁹ և նմանօրինակ առարկաները, չեն համարվում վտանգավոր առարկաներ³⁰:

Այսպիսով ֆրանսիական և շվեյցարական օրենսդրության առանձնահատկությունն այն է, որ նշված երկրներում **որոշ առարկաներ թեև ինքին զենք չեն համարվում և գտնվում են ազատ շրջանառության մեջ, այդուհանդերձ, այդ առարկաները հանցանք կատարելիս անձի կողմից գործադրվելու (գործադրվելու սպառնալիքի) փաստի ուժով հավասարեցվում են զենքին և հանգեցնում առավել խիստ քրեական պատասխանատվության**:

Հարկ է նկատել, որ 2003 թվականի ապրիլի 18-ին ընդունված ՀՀ քրեական օրենսգրքում (այսուհետ նաև՝ Նախկին քրեական օրենսգիրք) առկա իրավակարգավորումները բովանդակային առումով համահունչ էին հիշյալ իրավակարգավորումներին: Մասնավորապես, ֆրանսիական (շվեյցարական) մոդելի համանմանությամբ նախկին քրեական օրենսգրքով բազմաթիվ հանցակազմերի որակյալ հատկանիշ էր նախատեսված՝ հանցանքը որպես զենք օգտագործվող առարկաների գործադրմամբ կատարելը:

Հարկ է արձանագրել, որ 2021 թվականի մայիսի 5-ին ընդունված ՀՀ քրեական օրենսգրքում (այսուհետ նաև՝ Գործող քրեական օրենսգիրք) հիշյալ որակյալ հատկանիշն էական բովանդակային փոփոխության է ենթարկվել: Մասնավորապես, ՀՀ գործող քրեական օրենսդրության շրջանակներում կարևորվել է առարկայի կամ միջոցի՝ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված լինելու հանգամանքը:

ՀՀ Վճռաբեկ դատարանը Ռուստամ Շավալյանի վերաբերյալ գործով որոշման շրջանակում անդրադառնալով հիշյալ ծանրացնող հանգամանքին արձանագրել է՝ «(...) **որակյալ է համարվում ոչ թե առարկայի կամ միջոցի պարզապես օգտագործումը, այլ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար որոշակի նախապատրաստական գործողությունների իրականացումը, այն է՝ առարկան կամ միջոցը նախապես պատրաստելը կամ հարմարեցնելը**: Այլ կերպ՝ արարքը քննարկվող ծանրացնող հանգամանքով որակելու համար, անհրաժեշտ է նախևառաջ ուշադրություն դարձնել հանցավորի սուբյեկտիվ ընկալմանը և վերջինիս կողմից օբյեկտիվորեն իրականացված գործողությունների բնույթին:

Մասնավորապես, վերոնշյալ որակյալ հանգամանքն անձին մեղսագրելու համար, կարևոր է, որ վերջինս մարմնական վնասվածք պատճառելու համար **նախապես որոշակի ակտիվ գործողություններ իրականացնի, այն է՝ պատրաստի կամ հարմարեցնի համապատասխան առարկան կամ միջոցը**: Հաշվի առնելով «պատրաստել» կամ «հարմարեցնել» արտահայտությունների լեզվաբացատրական նշանակությունը, ինչպես նաև դրանց վերաբերյալ

²⁷ Տե՛ս Շվեյցարիայի քրեական օրենսգիրք, հասանելի է հետևյալ հղմամբ՝ https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/en#book_1/part_1/tit_3/chap_2/sec_2/lvl_5/lvl_a (վերջին մուտք՝ 10.12.2025 թ.):

²⁸ Տե՛ս «Ջենքի մասին» Շվեյցարիայի օրենքը, հոդված 4, հասանելի է հետևյալ հղմամբ՝ https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1998/2535_2535_2535/en#art_28_a (վերջին մուտք՝ 10.12.2025 թ.):

²⁹ Սրանք հիմնականում շվեյցարական հայտնի «Victorinox» բազմաֆունկցիոնալ դանակներն են, որոնց շեղի երկարության տարածված չափն ըստ բաց աղբյուրների՝ 60 մմ է:

³⁰ Տե՛ս նույն տեղում:

առկա դոկտրինայի մեկնաբանությունները՝ Վճռաբեկ դատարանը փաստում է, որ առարկան կամ միջոցը **պատրաստել** ասելով պետք է հասկանալ ցանկացած գործողություն, որի արդյունքում մարմնական վնասվածք պատճառելու համար պատրաստի առարկա կամ միջոց է ստացվում կամ ստեղծվում: Ինչ վերաբերում է առարկան կամ միջոցը **հարմարեցնելուն**, ապա այն ենթադրում է հանցավորի կողմից **արդեն իսկ գոյություն ունեցող առարկայի կամ միջոցի նկատմամբ որևէ ներգործության իրականացում՝ լրիվ կամ մասնակի կառուցվածքային փոփոխության ենթարկում, կարգավորում կամ ձևափոխում, որպեսզի դրանք առավել արդյունավետ կամ հարմար լինեն օգտագործման համար** (օրինակ՝ մեքադյա ձողը կամ խոհանոցային դանակը սրելը, մեքադակնան մալուխը ընդհանուր զանգվածից կտրելով առանձնացնելը և այլն) (...)³¹:

Կարծում ենք՝ Գործող քրեական օրենսգրքում նախատեսված այս դրույթը ենթակա է արմատական լրամշակման և վերաձևակերպման: Բանն այն է, որ օրենսդիրը, ՀՀ գործող քրեական օրենսդրության շրջանակներում որպես հանցակազմը ծանրացնող հանգամանք դիտարկելով կոնկրետ հանցանքը մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ կատարելը, ի համեմատություն ՀՀ նախկին քրեական օրենսդրության, անհարկի նեղացրել է վերոնշյալ որակյալ հանգամանքի բովանդակությունը: Մասնավորապես, եթե նախկինում արարքը ծանրացնող հանգամանքով որակելու համար ինքնին բավարար էր որպես զենք օգտագործվող առարկաների գործադրման փաստը, ապա կատարված փոփոխության պայմաններում, անհրաժեշտ է ոչ միայն հավաստել անձի կողմից համապատասխան առարկան կամ միջոցը գործադրելու, այլև դրանք մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստելու կամ հարմարեցնելու հանգամանքը: Ընդ որում՝ **հարկ է նկատել, որ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստելու կամ հարմարեցնելու հատկանիշը օրենսդրորեն տարածվել է ոչ միայն առարկայի, այլ նաև միջոցի վրա**: Օրինակ, երբ անձը որևէ մեկին մարմնական վնասվածք պատճառելու համար օգտագործում է ազոտական թթու (կիսլատա), ապա հիշյալ ծանրացնող հանգամանքը կարող է վերագրվել անձին, եթե վերջինս նախապես պատրաստել է կամ հարմարեցրել այն:

ՀՀ քրեական նոր օրենսգրքում տեղ գտած հայեցակարգային մոտեցումների և նոր ինստիտուտների մեկնաբանման ուղեցույցում որպես քննարկվող փոփոխության հիմնավորվում նշվում է այն, որ **անձի բարձր հանրային վտանգավորության** մասին իրականում վկայում է մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ հանցանքի կատարումը, այլ ոչ թե որպես զենք օգտագործվող առարկայի գործադրմամբ առողջությանը վնաս պատճառելը, երբ առարկան կարող է վերցվել նաև դեպքի վայրից: Դեպքի վայրից վերցրած առարկայով պատճառված վնասը կորակվի ըստ փաստացի առաջացած հետևանքի³²: Այդուհանդերձ, մեր կարծիքով հիշյալ ծանրացնող հանգամանքի բովանդակությունը **պետք է առավելապես արտացոլի ոչ թե անձի, այլ արարքի հանրային վտանգավորությունը**: Միաժամանակ, անձի հանրային վտանգավորությունը յուրաքանչյուր դեպքում պետք է գնահատվի քրեաիրավական այլ ինստիտուտների կիրառման շրջանակում, օրինակ՝ պատիժ նշանակելիս:

Հիմք ընդունելով վերը նշվածը, ինչպես նաև մտքում ունենալով միասնական իրավակարգավորումներ նախատեսելու անհրաժեշտությունը՝ առաջարկում ենք հիշյալ քրեաիրավական

³¹ Տե՛ս Վճռաբեկ դատարանի՝ Ռուստամ Շավալյանի գործով 2025 թվականի հուլիսի 11-ի թիվ ԵԴ/1157/01/19 որոշումը:

³² Տե՛ս ՀՀ քրեական նոր օրենսգրքում տեղ գտած հայեցակարգային մոտեցումների և նոր ինստիտուտների մեկնաբանման ուղեցույց, 2022 թվական, էջ 256:

նորմը վերաձևակերպել և համապատասխան հանցակազմերի որակյալ հատկանիշ նախատեսել հանցանքը՝ «դանակի, կռիվազենքի, լախտի, մահակի կամ կտրող, ծակող, հարվածող, ջարդող այլ առարկայի, ինչպես նաև մարմնական վնասվածք պատճառելու ունակությամբ օժտված միջոցի գործադրմամբ» կատարելը:

IV. Եզրակացություն

Սույն հոդվածի շրջանակում իրականացված հետազոտության արդյունքում կատարել ենք մի շարք եզրակացություններ, որոնցից հիմնականները հետևյալն են՝

1. Սառը զենքի հետազոտության մեթոդիկան չունի գիտական և իրավական արժեք: Համապատասխան ստանդարտներում սառը զենքի համար սահմանված կառուցվածքային տարբերակիչ հատկանիշները հնացած են և արհեստական՝ զենքերը կենցաղային նշանակության կամ հանրորեն վտանգավոր այլ առարկաներից տարբերակելու համար: Անձի կյանքի և առողջության համար սպառնալիքի տեսանկյունից դրանք էական նշանակություն չունեն և որևէ քրեագիտական չափանիշ ինքնին չի կարող որոշել առարկայի իրական հանրային վտանգավորությունը:

2. Արտասահմանյան երկրների փորձն առավել համահունչ է ժամանակակից միտումներին ու մարտահրավերներին: Այդ փորձի հաջող տեղայնացումը և ներդրումը ներպետական օրենսդրության մեջ հնարավորություն կտա չեզոքացնել սույն հետազոտության շրջանակում արձանագրված մտահոգություններն ու ռիսկերը:

Այսպես՝

➤ Արտասահմանյան երկրների օրենսդրությանը խորթ է «սառը զենք» հասկացությունը: Այդ երկրներում ապօրինի շրջանառության առարկա են հանդիսանում դանակը (շեղքավոր այլ առարկաները), անձին մարմնական վնասվածք պատճառելու կամ շարքից հանելու համար պատրաստված կամ հարմարեցված այլ առարկաները (հանրավտանգ առարկաներ):

➤ Քրեական պատասխանատվություն է նախատեսված հիշյալ առարկաները հասարակական/հանրային վայրում կրելու համար:

➤ Օրենսդրությունը հիմնականում բացահայտում է «հասարակական/հանրային վայր» հասկացության բովանդակությունը:

➤ Անձը ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության հիշյալ առարկաները հասարակական (հանրային) վայրում կրելու համար, եթե դա պայմանավորված է աշխատանքային (ծառայողական, մասնագիտական) պարտականությունները կատարելու անհրաժեշտությամբ կամ ունեցել է այդ առարկաներն իր մոտ պահելու հիմնավոր պատճառ կամ օրինական հիմք:

➤ Այդ առարկաները հասարակական վայրում իր մոտ պահելու համար հիմնավոր պատճառի կամ օրինական հիմքի ապացուցման պարտականությունը կրում է այն անձը, ում մոտ դրանք գտնվում են:

3. Հիմք ընդունելով վերը նշվածը՝ առաջարկում ենք ապաքրեականացնել սառը զենք կրելը, «Զենքի շրջանառության կարգավորման մասին» ՀՀ օրենքից դուրս բերել սառը զենքի վերաբերյալ առկա իրավակարգավորումները, միևնույն ժամանակ, ՀՀ քրեական օրենսգրքի 35-րդ գլխում նախատեսել հետևյալ բովանդակությամբ նոր հանցակազմ՝

«Հոդված 334.1. Դանակ կամ հանրավտանգ այլ առարկա կրելը

1. Հանրային վայրում դանակ (բացառությամբ մինչև 60 մմ երկարության շեղքով կամ սայրով ծալովի դանակի), կռիվազենք, լախտ, մահակ կամ կտրող, ծակող, հարվածող, ջարդող այլ առարկա կրելը՝

պատժվում է տուգանքով՝ առավելագույնը քսանապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ ութսունից հարյուր հիսուն ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ առավելագույնը երկու տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ առավելագույնը մեկ տարի ժամկետով:

2. Սույն հոդվածի 1-ին մասով նախատեսված արարքը, որը կատարվել է մի խումբ անձանց կողմից նախնական համաձայնությամբ՝

պատժվում է տուգանքով՝ տասնապատիկից երեսնապատիկի չափով կամ հանրային աշխատանքներով՝ հարյուրից երկու հարյուր ժամ տևողությամբ կամ ազատության սահմանափակմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով կամ կարճաժամկետ ազատազրկմամբ՝ մեկից երկու ամիս ժամկետով կամ ազատազրկմամբ՝ մեկից երեք տարի ժամկետով:

3. Սույն հոդվածի իմաստով՝ հանրային է համարվում ցանկացած վայր, որտեղ տվյալ պահին հանրությունն ունի կամ կարող է ունենալ ազատորեն մուտք գործելու իրավունք, ներառյալ փողոցները, տրանսպորտային միջոցների կայանատեղիները, օդանավակայանները, շուկաները, պուրակները, այգիները, կինոթատրոնները, ցուցասրահները, մարզադաշտերը, ուսումնական հաստատությունները, հասարակական տրանսպորտը և հասարակական սննդի սպասարկման վայրերը:

4. Անձը ենթակա չէ քրեական պատասխանատվության սույն հոդվածով նախատեսված հանցագործության համար, եթե սույն հոդվածի 1-ին մասով սահմանված առարկաների կրումը պայմանավորված է եղել աշխատանքային (ծառայողական, մասնագիտական) պարտականությունները կատարելու անհրաժեշտությամբ կամ ունեցել է այդ առարկաներն իր մոտ պահելու իրավաչափ նպատակ կամ օրինական հիմք: Նշված առարկաների կրումն ինքնապաշտպանության նպատակով արգելվում է»:

4. Օրենսդիրը, ՀՀ գործող քրեական օրենսդրության շրջանակում որպես հանցակազմը ծանրացնող հանգամանք դիտարկելով կոնկրետ հանցանքը մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ կատարելը, ի համեմատություն ՀՀ նախկին քրեական օրենսդրության, անհարկի նեղացրել է վերոնշյալ որակյալ հանգամանքի բովանդակությունը: Ընդ որում, հարկ է նկատել, որ մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստելու կամ հարմարեցնելու հատկանիշը օրենսդրորեն տարածվել է ոչ միայն առարկայի, այլ նաև միջոցի վրա:

Հիմք ընդունելով վերը նշվածը, ինչպես նաև մտքում ունենալով միասնական իրավակարգավորումներ նախատեսելու անհրաժեշտությունը՝ առաջարկում ենք հիշյալ քրեաիրավական նորմը վերածնակերպել և համապատասխան հանցակազմերի որակյալ հատկանիշ նախատեսել հանցանքը՝ «դանակի, կոփազենքի, լախտի, մահակի կամ կտրող, ծակող, հարվածող, ջարդող այլ առարկայի, ինչպես նաև մարմնական վնասվածք պատճառելու ունակությամբ օժտված միջոցի գործադրմամբ» կատարելը:

Ամփոփագիր: Սառը զենքի հետազոտության մեթոդիկական չունի գիտական և իրավական արժեք: Համապատասխան ստանդարտներում սառը զենքի համար սահմանված կառուցվածքային տարբերակիչ հատկանիշները հնացած են և արհեստական՝ զենքերը կենցաղային նշանակության կամ հանրորեն վտանգավոր այլ առարկաներից տարբերակելու համար: Անձի կյանքի և առողջության համար սպառնալիքի տեսանկյունից դրանք էական նշանակություն չունեն և որևէ քրեագիտական չափանիշ ինքնին չի կարող որոշել առար-

կայի իրական հանրային վտանգավորությունը:

Այս համատեքստում արտասահմանյան երկրների փորձն առավել համահունչ է ժամանակակից միտումներին և մարտահրավերներին: Արտասահմանյան երկրներում առկա իրավակարգավորումների հաջող տեղայնացումը և ներդրումը ներպետական օրենսդրության մեջ հնարավորություն կտա չեզոքացնելու սույն հետազոտության շրջանակում արձանագրված մտահոգություններն ու ռիսկերը:

Հոդվածի շրջանակում իրականացված հետազոտության արդյունքներով առաջարկել ենք ապաքրեականացնել սառը զենք կրելը, «Ձենքի շրջանառության կարգավորման մասին» ՀՀ օրենքից դուրս բերել սառը զենքի վերաբերյալ առկա իրավակարգավորումները, միևնույն ժամանակ, ՀՀ քրեական օրենսգրքի 35-րդ գլխում նախատեսել նոր հանցակազմ, որը քրեական պատասխանատվություն կսահմանի հանրային վայրում դանակ (բացառությամբ մինչև 60 մմ երկարության շեղբով կամ սայրով ծալովի դանակի), կոփազենք, լախտ, մահակ կամ կտրող, ծակող, հարվածող, ջարդող այլ առարկա կրելու համար:

Հոդվածի շրջանակում իրականացված հետազոտության արդյունքում արձանագրել ենք, որ օրենսդիրը, ՀՀ գործող քրեական օրենսդրության շրջանակներում որպես հանցակազմը ծանրացնող հանգամանք դիտարկելով հանցանքը մարմնական վնասվածք պատճառելու համար նախապես պատրաստված կամ հարմարեցված առարկայի կամ միջոցի գործադրմամբ կատարելը, ի համեմատություն ՀՀ նախկին քրեական օրենսդրության, անհարկի նեղացրել է վերոնշյալ որակյալ հանգամանքի բովանդակությունը:

Հիմք ընդունելով վերը նշվածը՝ առաջարկել ենք վերաձևակերպել նաև հիշյալ քրեաիրավական նորմը:

Annotation. The methodology for the examination of cold weapons lacks both scientific and legal value. The structural distinguishing characteristics of cold weapons established in the relevant standards are outdated and artificial and do not allow for an adequate differentiation between weapons and household items or other objects posing a public danger. From the perspective of threats to human life and health, such characteristics are not of material significance, and no forensic criterion, in and of itself, is capable of determining the actual level of an object's public dangerousness.

In this context, foreign experience is more consistent with contemporary trends and challenges. The successful localization and implementation of foreign legal regulations into domestic legislation would make it possible to neutralize the problems and risks identified within the scope of the present research.

Based on the results of the research conducted within the framework of the article, it is proposed to decriminalize the carrying of cold weapons, to remove the existing legal regulations concerning cold weapons from the Law of the Republic of Armenia “On the Regulation of Arms Circulation,” and, at the same time, to introduce a new corpus delicti in Chapter 35 of the Criminal Code of the Republic of Armenia establishing criminal liability for carrying, in a public place, a knife (with the exception of a folding knife with a blade or edge length of up to 60 mm), a knuckle-duster, a club, a baton, or any other cutting, piercing, striking, or crushing object.

The research conducted within the framework of the article also demonstrates that the legislator, by treating the commission of an offense through the use of an object or means specifically prepared or adapted in advance for inflicting bodily injury as an aggravating element of the offense under the current Criminal Code of the Republic of Armenia, has, in comparison with the former Criminal Code of the Republic of Armenia, unjustifiably narrowed the substantive scope of the said qualifying circumstance.

In light of the foregoing, it is also proposed to revise the wording of the aforementioned criminal law provision.

Аннотация. Методика исследования холодного оружия в её современном виде не обладает ни достаточной научной, ни правовой ценностью. Закрепленные в действующих стандартах конструктивные отличительные признаки холодного оружия носят устаревший и во многом искусственный характер и не позволяют надлежащим образом разграничивать оружие и предметы бытового назначения либо иные общественно опасные объекты. С точки зрения реальной угрозы жизни и здоровью человека указанные признаки не имеют решающего значения, а ни один криминалистический критерий сам по себе не способен адекватно определить степень общественной опасности конкретного предмета.

В данном контексте зарубежный опыт в большей степени соответствует современным тенденциям и вызовам. Последовательная локализация и имплементация зарубежных правовых моделей во внутреннее законодательство способны нейтрализовать выявленные в рамках настоящего исследования проблемы и минимизировать связанные с ними правовые риски.

По результатам проведенного исследования предлагается декриминализовать ношение холодного оружия, исключить действующие нормы, регулирующие оборот холодного оружия, из Закона Республики Армения «О регулировании оборота оружия», а также одновременно предусмотреть в главе 35 Уголовного кодекса Республики Армения новый состав преступления, устанавливающий уголовную ответственность за ношение в общественном месте ножа (за исключением складного ножа с длиной клинка или лезвия до 60 мм), кастета, дубинки, палицы либо иного режущего, колющего, ударного или дробящего предмета.

В ходе исследования также установлено, что законодатель, рассматривая в действующем Уголовном кодексе Республики Армения совершение преступления с применением предмета или средства, заранее подготовленного либо приспособленного для причинения телесных повреждений, в качестве квалифицирующего признака, необоснованно сузил его содержание по сравнению с ранее действовавшим уголовным законодательством.

Исходя из изложенного, обосновывается необходимость переработки формулировки соответствующей уголовно-правовой нормы.

Բանալի բառեր - սառը զենք, հետազոտության մեթոդիկա, քրեագիտական չափանիշ, ստանդարտներ, իրավական նշանակություն, արտասահմանյան երկրների փորձ, ասպրբեականացում, դանակ, հանրապետական առարկաներ, իրավակարգավորումների տեղայնացում:

Keywords: cold weapons, methodology of forensic examination, criminalistic criteria, standards, legal significance, foreign experience, decriminalization, knife, objects posing a public danger, localization of legal regulation.

Ключевые слова: холодное оружие, методика экспертного исследования, криминалистические критерии, стандарты, правовое значение, зарубежный опыт, декриминализация, нож, общественно опасные предметы, локализация правового регулирования.

Օգտագործված գրականության և իրավական ակտերի ցանկ

1. Իրավական ակտեր

1. «Դանակների և շեղբավոր զենքերի մասին» Դանիայի օրենք (Knivloven), <https://danskelove.dk/knivloven>,

2. «Չենքի մասին» Գերմանիայի օրենք (WaffG), https://www.gesetze-im-internet.de/englisch_waffg/englisch_waffg.html,

3. «Չենքի մասին» Շվեյցարիայի օրենք, https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/1998/2535_2535_2535/en#art_28_a,

4. «Ընդհանուր բնույթի հանցագործությունների մասին» Նոր Զելանդիայի օրենք, <https://www.legislation.govt.nz/act/public/1981/0113/latest/whole.html#DLM53545>,

5. «Հասարակական կարգի մասին» Ֆինլանդիայի օրենք, <https://www.finlex.fi/api/media/statute-foreign-language-translation/688459/mainPdf/main.pdf?timestamp=2003-06-26T21%3A00%3A00.000Z>,

6. Չենքերի և վտանգավոր առարկաների մասին» Իռլանդիայի օրենք, <https://www.irishstatutebook.ie/eli/1990/act/12/enacted/en/print#sec9>

7. ՀՀ կառավարության «Քաղաքացիական և ծառայողական զենքի ու դրա փամփուշտների տեխնիկական կանոնակարգը հաստատելու մասին» 2005 թվականի ապրիլի 21-ի N 605-Ն որոշում,

8. ՀՀ կառավարության «Քաղաքացիական, ծառայողական զենքի և ռազմամթերքի քրեագիտական պահանջները հաստատելու մասին» 2021 թվականի ապրիլի 1-ի N 429-Ն որոշում,
9. ՀՀ օրենքը զենքի շրջանառության կարգավորման մասին: Ընդունվել է 05.10.2022թ., ուժի մեջ է մտել 28.04.2023թ., ՀՕ-368-Ն: Գործում է,
10. Նորվեգիայի քրեական օրենսգիրք, https://www.unodc.org/uploads/icsant/documents/Legislation/Norway/The_Penal_Code_-_Lovdata.pdf?utm_source=chatgpt.com
11. Շվեյցարիայի քրեական օրենսգիրք, https://www.fedlex.admin.ch/eli/cc/54/757_781_799/en#book_1/part_1/tit_3/chap_2/sec_2/lvl_5/lvl_a,
12. Ֆինլանդիայի քրեական օրենսգիրք, https://www.unodc.org/cld/uploads/res/document/fin/the-criminal-code-of-finland_html/Criminal_code_of_Finland.pdf?utm_source=chatgpt.com,
13. Ֆրանսիայի «Ներքին անվտանգության» օրենսգիրք (Code de la sécurité intérieure (CSI)), https://www.legifrance.gouv.fr/codes/texte_lc/LEGITEXT000025503132/,
14. Ֆրանսիայի քրեական օրենսգիրք, https://www.equalrightstrust.org/ertdocumentbank/french_penal_code_33.pdf,

II. Դատական ակտեր

15. Վճռաբեկ դատարանի՝ Ռուստամ Շավալյանի գործով 2025 թվականի հուլիսի 11-ի թիվ ԵԴ/1157/01/19 որոշումը,

III. Գրականություն

16. ՀՀ քրեական նոր օրենսգրքում տեղ գտած հայեցակարգային մոտեցումների և նոր ինստիտուտների մեկնարանման ուղեցույց,
17. Վ. Համբարձումյան, «Ձենքի ապօրինի շրջանառության քրեաիրավական արգելքը սահմանող օրենսդրության սոցիալական հիմնավորվածությունը», Բանբեր Արդարադատության ակադեմիայի, 2025, № 1(14),
18. William Downs, Knives, offensive weapons and serious violence, The House of Commons Library, 14 October 2025, <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/SN00330/SN00330.pdf>,
19. Вахрушев С.А., Гонтарь С.А. Ножи – холодное оружие или универсальный инструмент (уголовно-правовой и криминалистический анализ) //Закон и право. – 2001.-№8,
20. Звягин В.А., О декриминализации изготовления и сбыта холодного оружия // Журнал российского права. – 2015. – №3, <https://cyberleninka.ru/article/n/o-dekriminalizatsii-izgotovleniya-i-sbyta-holodnogo-oruzhiya/viewer>
21. Казанцев С.Я., Мазуренко П.Н., Проблемы экспертизы холодного оружия // Традиции криминалистических школ казанского университета и современные тенденции противодействия преступности / Материалы Всероссийской научно-практической конференции (г. Казань, 29-30 ноября 2007 г.) – Казань: Изд-во Казанск. гос. ун-та, 2008,
22. Певницкий С.Г., Некоторые вопросы, возникающие при производстве по делам, связанным с коллекционированием антикварного оружия // Адвокатская практика. 2005. № 1

Համբարձումյան Վ. - ԵԴՀ իրավագիտության ֆակուլտետի քրեական իրավունքի ամբիոնի դասախոս, էլիաւցե՝ virab.hambardzumyan@ysu.am:

Ներկայացվել է խմբագրություն 19.01.2026 թ., տրվել է գրախոսության 19.01.2026 թ., երաշխավորվել է Արդարադատության ակադեմիայի ռեկտոր, ԵԴՀ քրեական իրավունքի ամբիոնի դասախոս, իրավաբանական գիտությունների դոկտոր, պրոֆեսոր Ս. Առաքելյանի կողմից, ընդունվել է տպագրության 08.04.2026 թ.: